

Lentokonekaappaus Helsinkiin kesällä 1977

Suomen ensimmäinen lentokonekaappaustilanne koettiin sunnuntaina 10.7.1977. Kaksi nuorta venäläismiestä pakotti käsikranaatilla uhaten Petroskoista Leningradiin matkalla olleen Tupolev TU-134 -koneen kääntymään kohti Tukholmaa. Kone laskeutui Helsinki-Vantaan lentoasemalle ja aiheutti kesälomatunnelmissa eläneelle valtiojohdolle melkoisen hämmingin.

Poliisiviranomaiset ja heille virka-apua antaneet Helsingin Ilmatorjuntarykmentin sotilaat eristivät lentokoneen kentän syrjäiselle kulmalle ja aloittivat kaappaajien väsyttämisen. Hallitus apunaan korkeaa virkamiesjohtoa kokoontui pohtimaan tilannetta lentoaseman suojausloihin.

Presidentti Kekkonen antoi heti alkuun sisäasiainministeri Eino Uusitalolle selvät ohjeet: Kaappaajat ja kone tuli luovuttaa takaisin Neuvostoliittoon. Suomella oli tuore sopimus lentokaappausten estämisestä, ja se edellytti palauttamista. Käsikranaatilla aseistautuneet kaapparit vaativat kuitenkin matkan jatkamista Tukholmaan. Tilanteen kiristyessä Kekkonen sanoi Uusitalolle: "Jos tulee ihmisvahinkoja, sille ei voi mitään, mutta ihmisvahinkoja on pyrittävä välttämään."

Neuvostoliitto painosti ankarasti lopettamaan kaappauksen nopeasti vaikkapa rynnäköllä koneeseen. Suurlähettiläs Vladimir Stepanov työnty jopa hallituksen kokoukseen kovine vaatimuksineen. Saatiin kuulla myös vihjauksia, että venäläiset tulevat itse valtaamaan koneen, jos suomalaiset eivät siihen pysty tai halua ryhtyä tappioiden pelossa. Tiistaiamuun mennessä väsytystaktiikka alkoi vihdoinkin tehota, ja kaapparit antautuivat.

Suomen hallitus toimi yllättävässä tilanteessa kovien paineiden alaisena. Kokemuksen puuttuessa päätöksiä tehtiin varovasti ja niistä tiedottamista viivyteltiin. Lehdistö vaati kysymyksiinsä selkeitä vastauksia, joita oli vaikea antaa. Suomen poliittista johtoa ja viranomaisia arvosteltiin lehdistössä "suomettumisesta" ja ihmisoikeuksien loukkaamisesta, kun kaapparit päätettiin luovuttaa takaisin Neuvostoliittoon. Toisaalta Suomen hallitus noudatti kansainvälisiä sopimuksia ja halusi lisäksi välttää syntymästä mielikuvan, että Suomi olisi houkutteleva määränpää mahdollisille uusille kaappareille.

Myös jälkeen päin on esitetty syytöksiä, että Suomen hallitus antoi liiaksi myöten Neuvostoliiton vaatimuksille, mutta lopputuloksen perusteella ei vakaviin moitteisiin ole aihetta. Ehkä jotain kertoo sekin, että uusia kaappausyrityksiä ulkomailta Suomeen ei enää tehty kylmän sodan aikana. Suomi noudatti tehtyjä sopimuksia kaappausten estämiseksi, mikä myös saadun kokemuksen mukaan oli hyödyllistä.

Lähteinä mm. Arno Aho, "Aeroflotin konekaappaus 1977" teoksessa Suomi ja kriisit (2003), s. 85 - 96 ja Heikki Tiilikainen, Kylmän sodan kujanjuoksu (2003), s. 185 - 205.

